

Cattleya crispa Lindl.

Synoniem: *Laelia crispa* (Lindl.) Reichb. f. 1853

Synoniem

Cattleya crispa Lindl. 1828

Standplaats

Deze forse soort wordt als epifyt en soms ook lithofytisch gevonden in het zuidoosten van de staat Minas Gerais, ook in de staat Rio de Janeiro in het gebergte de Serra d'Estrella, maar ook in de wouden van de Serra dos Orgãos (= het Orgelgebergte), in het laatstgenoemde gebergte in de uitlopers daarvan, die in de richting lopen naar de staat Minas Gerais. De plant is tamelijk algemeen (1977) en groeit vaak in grote hoeveelheden in de volle zon op hoge bomen en op rotsen.

De vindhoogten liggen tussen de 800 en 1200 meter boven de zeespiegel.

Beschrijving

De forse pseudobulben bereiken een lengte, die tussen de 18 en 25 cm ligt; ze groeien op een stevig, kort en zeer dik rhizoom, dicht tegen elkaar aan. Ze hebben aan beide zijden brede groeven over de lengte en zijn zijdelings licht samengedrukt. In het midden van de bulben is de diameter 2½ tot 4 cm. Boven op de bulbe groeit één enkel stug en leerachtig blad, het is glanzend groen, 20 - 30 cm lang en 4 - 8 cm breed.

De dikke, heldergroene bloemstengel ontspringt vanuit een dikke, leerachtige spatha van ± 15 cm lengte. Langs de bloemstengel ontwikkelen zich 4 tot 7 grote bloemen en wanneer alle bloemen geopend zijn, is de gehele bloeiwijze ongeveer even lang als het blad. De bloemsteeltjes zijn inclusief het vruchtbeginsel 5 tot 9 cm. De bloemen hebben een diameter van 15-17 cm.

De sepalen staan een beetje bol, doordat de randen naar achteren zijn geslagen. Dat geldt ook voor het uiteinde van de sepalen. De petalen zijn doorschijnend dun en getekend met een zeer fijn vertakt weefsel van veel nerven. De kleur van de sepalen en petalen is doorgaans wit met een purperen waas.

De grote lip bereikt een lengte van ± 6 ½ cm. De middenlob is aan het uiteinde altijd zeer sterk gegolfd, gelobd en gekroesd, hetgeen het typische kenmerk is van deze soort. Aan de sterk gekroesde rand is ook de variëteit *alba* goed te herkennen. De keel van de lip is doorgaans lichtgeel met veel purperen nerven die naar buiten toe sterk vertakt zijn. De buitenste randen van de lip hebben een witte rand.

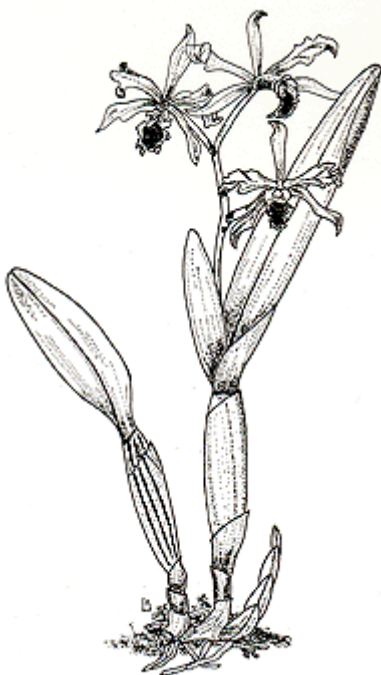

Foto: L.J.M. Janssen

Variabiliteit

L. crispa var. *delicatissima* Rchb. f.: Bloemen vrijwel zuiver wit, evenals de lip die slechts zwak purpur geaderd is.

L. crispa var. *buchananiana* (WILLIAMS, Orchid Album): Bloemen groot, met een roze waas overtrokken; lip diep purpur-karmijnrood met tot de rand witte vlekjes en zeer sterk gekroesd.

L. crispa var. *purpurea* (WARNER, Select Orchidaceous Plants): Sepalen en petalen met bleek purpure waas overtrokken; lip met tot aan de rand toe diep purpure vlekken

L. crispa var. *alba* Veitch: een zuiver wit-bloemige vorm

Verwisseling mogelijkheden

Door de typisch gekroesde lip nauwelijks met een andere soort te verwisselen.

Cultuur

Goed doorlatend substraat kiezen zoals osmunda, mexifern, boomschors of mengsels daarvan. Deze fraaie soort kan het beste op dezelfde manier gekweekt worden als *Cattleya*'s, doch gezien de vind hoogte en de plaats van herkomst kan deze *Laelia* iets lagere temperaturen gedurende de winternacht verdragen. In deze rustperiode heeft hij ook minder water nodig. Het gehele jaar door verlangt hij veel frisse lucht.

Gedurende de zomerse groeitijd hebben ze ook veel zonlicht nodig en wel zoveel, dat de bladeren net niet verbranden. In deze groeitijd moeten we ook een regelmatige bemesting geven in de gebruikelijke verhouding. Tussen twee watergiften is het raadzaam om de potkluit iets te laten opdrogen, doch INDROGEN is uit den boze!

In de winter temperaturen van 14-16°C; overdag mag de temperatuur wel tot 28°C oplopen.

Het komt voor, dat de plant om het jaar bloeit, het duurt n.l. twee seizoenen voordat de nieuwe pseudobulben volledig zijn uitgegroeid.

Voor de vensterbank minder geschikt.

Bloeitijd

Hier in cultuur ongeveer van juli tot september. Bloeiduur 2 tot 3 weken, gedurende deze tijd de plant koeler en schaduwrijker plaatsen, waardoor de bloemen geheel open gaan en langer houdbaar blijven.

Wetenswaardigheden

Sir Henry CHAMBERLAIN zond deze orchidee in 1826 van Rio de Janeiro naar de Horticultural Society in Londen, waar ze in Chiswick Garden in august 1827 in bloei kwam. LINDLEY beschreef de plant in Bot. Reg. als *Cattleya crispa*. REICHENBACH f. plaatste de soort in 1853/54 in het geslacht *Laelia*, die zich van het geslacht *Gattleya* onderscheid door het bezit van 8 in plaats van 4 polliniën.

De meeste *Lealia*'s worden in Brazilië gevonden, alleen in Midden-Amerika zijn er nog enkele soorten, maar gee in het daar tussen liggende gebied.

De soortnaam *crispa* betekent gekroesd vanwege het uiterlijk van de lip.

Hybriden

In 1907 waren er al ca. 45 kruisingen met *L. crispa*. De eerste 3 waren:

L. crispa x *C. leopoldii* = *Lc. Devoniensis*, VEITCH 1863

L. crispa x *C. mossiae* = *Lc. Exoniensis*, VEITCH 1863

L. crispa x *L. perrini* = *L. Pilcheri* VEITCH 1865. Deze kruising is ook als natuurlijke hybride bekend.

In de tot 1945 lopende SANDERs list worden nog 90 hybriden genoemd, maar na die tijd wordt de soort nauwelijks nog als kruising partner gebruikt.

Bron:

Orchiteek N.O.V.

Bijlage van Orchideeën dec. 1986

Tekst: L.J.M. Janssen

Orchideenkartei D.O.G.

Die Orchidee Juni 1977

Tekst: E. Lückel

Vertaling: L. Haanstra